

PASTAROJO DEŠIMTMEČIO KNYGOTYRA: TRADICIJOS IR MODERNUMAS

Nijolė Bliūdžiuvienė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
Knygotyros, mediotyros ir leidybos tyrimų katedra
Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, Lietuva
El. paštas nijole.bliudziuviene@kf.vu.lt
<https://orcid.org/0009-0009-6649-1723>
<https://ror.org/03nadee84>

Aušra Navickienė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
Knygotyros, mediotyros ir leidybos tyrimų katedra
Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, Lietuva
El. paštas ausra.navickiene@kf.vu.lt
<https://ror.org/03nadee84>

Santrauka. *Mokslo žurnalas Knygotyra įžengė į septyniasdešimtuosius gyvavimo metus. 1970–1998 m. ir 1999–2012 m. mokslo žurnalas organizaciniu, struktūriniu, turinio ir kitais aspektais buvo nagrinėtas Vandos Stonienės ir Almos Braziūnienės straipsniuose. Šiuo straipsniu siekiama palyginti nagrinėtų laikotarpių ir 2013–2023 m. Knygotyros tradicijų tęstinumą, atpažinti įvykusius pastarojo dešimtmečio pokyčius, kurie gali lemti žurnalo perspektyvą. Straipsnyje nagrinėjami 2013–2023 m. Knygotyros organizaciniai aspektai, kurie parodo žurnalo redaktorių kolegijos sudėtį, periodiškumą, apimtį, tiražus, prieigą, finansavimą, taip pat aptariama žurnalo struktūra, tematika, publikacijų žanrai, kalba ir autorystė. Nagrinėjamu laikotarpiu mokslo žurnalas Knygotyra ne tik išlaikė savo savastį, bet ir prisitaikė prie pokyčių. Per pastarąjį dešimtmetį jis tapo deimantinės (platininės) atvirosios prieigos tarp-*

tautiniu mokslo žurnalu, žurnalo prieinamumą didina įtraukimas į Elsevier Scopus ir Clarivate Analytics tarptautines duomenų bazes. Susiformavo ir atsinaujino redaktorių kolegijos sudėtis, išsiplėtė autorių geografinė ir publikacijų teminė aprėptis.

Reikšminiai žodžiai: mokslo žurnalas, Knygotyra, deimantinė (platininė) atviroji prieiga, žurnalo redaktorių kolegija, publikacijų žanrai, žurnalo tematika, publikacijų kalba, žurnalo autoriai.

Knygotyra (Book Studies) of the Last Decade: Traditions and Modernity

Summary. *The scholarly journal Knygotyra is now entering into its seventieth year of establishment. The periods of 1970–1998 and 1999–2012 have already been analysed in the articles by Vanda Stonienė and Alma Braziūnienė in terms of organisation, structure, content and other aspects. The aim of this article is to compare the continuity of the tradition of Knygotyra between the periods already studied and the years 2013–2023, and to identify the changes that have taken place in the last decade, which may determine the journal’s future. This article examines the organisational aspects of Knygotyra which reflect the journal’s periodicity, volume, circulation, access, funding, and editorial board membership, as well as the journal’s structure, topics, publication types, language, and authorship. During the analysed period, the scientific journal Knygotyra not only maintained its identity, but also accepted the changes and adapted to them. Over the last decade, it has become a Diamond (Platinum) Open Access international journal, listed in the Elsevier Scopus and Clarivate Analytics international databases. The editorial board has been formed and renewed, whereas the geographical coverage of authors and the thematic structure of publications have been extended.*

Keywords: *scholarly journal, Knygotyra (Book Studies), Diamond (Platinum) Open Access, journal editorial board, journal topics, types of publications, language of publications, journal authors.*

ĮVADAS

Mokslo žurnalas *Knygotyra* nepertraukiamai leidžiamas septintąjį dešimtmetį. Jo pradžia laikytinas 1961 m. pradėtas leisti tęstinis mokslo leidinys *Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai*, o nuo 1970 m. jis gavo dabartinį pavadinimą. Įvairūs *Knygotyros* raidos, turinio, mokslo komunikacijos ir kiti as-

pektai buvo nagrinėti komunikacijos ir informacijos mokslininkų¹ straipsniuose. Šiuos tyrimus išsamiai susistemino Alma Braziūnienė². *Knygotyra* – vienas iš socialinių mokslų žurnalų, išlaikęs savo leidybos tradiciją ilgus metus ir išgyvenęs šio amžiaus permainas, kurios į bibliografinę atmintį nusinešė daugelį kitų šios srities mokslo žurnalų. Tomas Petreikis, Andrius Šuminas, Vincas Grigas, Arūnas Gudiniavičius nagrinėjo 2015–2022 m. Lietuvos mokslo žurnalų leidybos kiekybinius pokyčius. Atliktas tyrimas parodė, kad minėtu laikotarpiu socialinių mokslų žurnalai patyrė labai didelį leidybos apimčių mažėjimą: 2015 m. buvo leidžiami 103 žurnalai, o 2022 m. – tik 75. Mokslininkai pabrėžia, kad „ypač sparčiai apimtys krito 2017 m. – sumažėjo 13 proc. (visiškai nutraukta 7 žurnalų leidyba) <...>. Viešasis sektorius sistemiškai socialinių mokslų žurnalų leidybos apimtis mažino nuo 83 iki 55 žurnalų.“³

Pirmųjų trijų dešimtmečių išsamia mokslų žurnalo *Knygotyra* analizę galima rasti Vandos Stonienės analitinėje apžvalgoje. Straipsnyje išnagrinėti 27 žurnalo tomų turinio, struktūros, autorystės, redaktorių kolegijos sudėties ir kt. aspektais, analizė apima 1970–1998 metus⁴. A. Braziūnienė, įvertindama tai, kad *Knygotyra* – vienintelis tarpdisciplininis knygos ir kitų dokumentinių medijų, taip pat ir skaitmeninių, tyrimams skirtas žurnalas Lietuvoje ir Baltijos šalyse, pratęsė V. Stonienės tyrimą ir analizavo 1999–2012 m. mokslo žurnalo 25 tomus organizaciniu, struktūriniu, teminiu, publikacijų žanrų, straipsnių autorių ir kitais aspektais⁵. Giedrė Miknienė nagrinėjo mokslo

- 1 STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“: analitinė apžvalga. *Knygotyra*, 2000, t. 36, p. 119–132; KAUNAS, Domas. Keturiasdešimt penkeri „Knygotyros“ metai ir tomai. Iš *Vilniaus universiteto mokslo darbų „Knygotyra“ turinio rodyklė*, 1961–2005, t. 1–45. Vilnius, 2005, p. 14–15; MACEVIČIŪTĖ, Elena. „Knygotyra“: pastovumas ir permainos. *Knygotyra*, 2006, t. 47, p. 297–306; LIEPAITĖ, Inga. Lietuvos šiuolaikinė knygotyros būklė. *Knygotyra*, 2008, t. 51, p. 102–103; STONKIENĖ, Marija; JANIŪNIENĖ, Erika; MATKEVIČIENĖ, Renata. Formalioji mokslo komunikacija mokslo leidiniuose „Knygotyra“ ir „Informacijos mokslai“: kiekybinis tyrimas. *Knygotyra*, 2010, t. 54, p. 320–338; MIKNIENĖ, Giedrė. „Knygotyros“ publikacijų sklaida tarptautiniu mastu: bibliometrinė analizė. *Knygotyra*, 2013, t. 60, p. 107–123.
- 2 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų tęstinumas ir tapatybė. *Knygotyra*, 2013, t. 60, p. 84–106. DOI: <https://doi.org/10.15388/kn.v60i0.1372>.
- 3 PETREIKIS, Tomas; ŠUMINAS, Andrius; GRIGAS, Vincas; GUDINAVIČIUS, Arūnas. Lietuvos mokslo žurnalų leidybos kiekybiniai pokyčiai 2015–2022 m.: viešojo ir privataus sektorių prisitaikymas prie kintančių sąlygų. *Knygotyra*, 2024, t. 82, p. 237. DOI: <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.8>.
- 4 STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“: analitinė apžvalga. *Knygotyra*, 2000, t. 36, p. 119–132.
- 5 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų..., p. 84–106.

žurnalo *Knygotyra* įvairius tarptautiškumo aspektus, objektu pasirinkdama 2000–2011 m. publikacijas⁶.

Šio straipsnio tikslas – atlikti recenzuojamo atvirosios prieigos tarptautinio mokslo žurnalo *Knygotyra* įvairiaaspęktę analizę. Keliami uždaviniai: 1) išnagrinėti 2013–2023 m. *Knygotyrą* organizaciniu aspektu, 2) išanalizuoti 2023 m. mokslo žurnalo struktūrą ir publikacijas teminiu, publikacijų žanrų, kalbos ir autorystės aspektais.

Tyrimo objektas – 22 mokslo žurnalo *Knygotyra* tomai (t. 60–81), apimančys 2013–2023 metus. Atliekamas kiekybinis tyrimas, taikomi kiekybinės ir lyginamosios, teminės ir tipologinės analizės, sisteminimo, dokumentų analizės ir kiti metodai. Duomenys buvo rinkti 2024 m. birželio–liepos mėn. *de visu* iš deimantinės (platininės) atvirosios prieigos mokslo žurnalo *Knygotyra* leidybos platformoje įdėtų tomų, esant reikalui buvo tikslinami su spausdintiniais žurnalo tomiais. Sisteminant ir analizuojant leidinių turinį laikytasi A. Baziūnienės pateiktos duomenų analizės tvarkos, siekiant juos palyginti per visą žurnalo gyvavimo laikotarpį. Kai kurie tyrimo duomenys lyginami su ankstesnių analitinių apžvalgų rezultatais. Nepaisant skirtingo apimamo laikotarpio trukmės, išleistų tomų bei paskelbtų straipsnių nevienodo skaičiaus, tokia analizė leidžia pamatyti mokslo žurnalo tradicijos tęstinumo ar pokyčio tendencijas. Kai kurie nagrinėjami duomenys iliustruojami leidybos platformoje sugeneruotais paskelbtų straipsnių santraukų peržiūros bei straipsnių pdf formatu atsisiuntimo rodikliais. Reikia pabrėžti, kad tokie rodikliai pateikiami ne prie visų leidybos platformoje esančių tekstų, tačiau remiantis turimais rodikliais galima iš dalies įvertinti mokslinių publikacijų skaitomumą, vartotojų interesų lauką. Kaip šaltiniai naudoti ir *Knygotyros* redaktorių kolegijos archyve saugomi posėdžių protokolai ir kiti dokumentai, VU senato patvirtinti aukštosios mokyklos mokslinę ir leidybinę veiklą reglamentuojantys dokumentai.

MOKSLO ŽURNALO ORGANIZACIJA

R e d a k t o r i ų k o l e g i j a. Per visą daugiau kaip šešių dešimtmečių istoriją leidinio vyriausieji redaktoriai keitėsi keturis kartus. Visi jie, Genovaitė Raguotienė, Levas Vladimirovas, Domas Kaunas, Aušra Navickienė, atstovavo Vilniaus universiteto knygotyryninkų bendruomenei. Paskutinis keitimas įvyko 2018 m., kai ilgiausiai, beveik tris dešimtmečius, lei-

6 MIKNIENĖ, Giedrė. „Knygotyros“ publikacijų sklaida tarptautiniu mastu: bibliometrinė analizė. *Knygotyra*, 2013, t. 60, p. 107–123. DOI: <https://doi.org/10.15388/kn.v60i0.1371>.

diniui vadovavęs D. Kaunas pasitraukė iš posto. Tais pačiais metais Kšištofui Tolkačevskiui pakeitus A. Braziūnienę pradėjo darbuotis naujas atsakingasis sekretorius. Kartų kaita netapo kartų konfliktu. D. Kaunas liko eiti vyr. redaktoriaus pavaduotojo pareigas, o už nuopelnus leidiniui A. Braziūnienė tapo redaktorių kolegijos garbės nare. Jau prieš kelis dešimtmečius E. Macevičiūtės paskelbtas 1990 m. vykusių pokyčių žurnalo redaktorių kolegijoje įvertinimas – „*Knygotyros* atvejis istorijai gali būti įdomus tuo, kad kartų kaita <...> nesireiškė kaip asmenybių ir asmeninis konfliktas“⁷ – tinka ir 2018 m. situacijai apibūdinti.

Pastaraisiais metais buvo ženkliai atnaujinta visa *Knygotyros* redaktorių kolegija. Anapilin iškeliavus Osvaldui Janoniui ir Guido Michellini bei dėl amžiaus ir pasikeitusio darbo pobūdžio iš redaktorių kolegijos pasitraukus penkiems asmenims, ji pildėsi ir keitėsi kas kelerius metus. 2015 m. įtraukti aštuoni nauji nariai – Roma Bončkutė (Klaipėdos universitetas), nepriklausoma tyrėja Larisa Dovnar iš Baltarusijos, Małgorzata Komza iš Lenkijos (Vroclavo universitetas), Miha Kovačas iš Slovėnijos (Liublianos universitetas), Aldona Prašmantaitė (Lietuvos istorijos institutas), Christiane Schiller iš Vokietijos (Berlyno Humboldtų universitetas), Josée Vincent iš Kanados (Šerbruko universitetas) ir Adriaanas van der Weelas iš Nyderlandų (Leideno universitetas). 2019 m. prie komandos dar prisijungė Reda Griškaitė (Lietuvos istorijos institutas), Aile Möldre iš Estijos (Talino universitetas), Tomas Petreikis (Vilniaus universitetas), Zoranas Velagićas iš Kroatijos (Osijeko universitetas), o 2021 m. – dar ir Božena Koredczuk iš Lenkijos (Vroclavo universitetas), Tuija Laine iš Suomijos (Helsinkio universitetas) bei Martynas Lyonsas iš Australijos (Naujojo Pietų Velso universitetas). Visi paminėtieji kolegos ir kolegės, savo šalyse ir tarptautiniu lygmeniu pripažinti aukštos kvalifikacijos mokslininkai, aktyviai įsijungė į leidinio turinio formavimą, jo publikacijų mokslinio lygio vertinimą bei naujų darbo organizavimo formų paieškas. Taigi, nors per gana trumpą laikotarpį redaktorių kolegija pasikeitė 56 proc., pavyko išsaugoti kolektyvinėmis pastangomis sukurtas redakcinio ir leidybinio darbo tradicijas. Jų tęstinumą skatino kartų bendradarbiavimas ir pastangos išsaugoti ilgalaikę bendradarbių narystę. Šiandieninėje redaktorių kolegijoje D. Kaunas darbuojasi nuo 1980-ųjų, A. Braziūnienė ir E. Macevičiūtė – nuo 1992-ųjų, A. Navickienė ir Krzysztofą Migońis – nuo 1998-ųjų. Leidinį įtvirtinant tarptautinėje bendruomenėje daug talkino 15 metų redaktorių kolegijos nariu buvęs Ilkka Mäkinenas iš Suomijos (Tampere universitetas), Leslie Howsam iš

7 MACEVIČIŪTĖ, Elena. „Knygotyra“: pastovumas ir permainos. *Knygotyra*, 2006, t. 47, p. 302.

Kanados (Vindzoro universitetas), Tiiu Reimo iš Estijos (Talino universitetas, darbavosi 12 metų) ir kiti kolegos.

Per 2013–2023 m. laikotarpį iš viso *Knygotyros* redaktorių kolegijoje dirbo 32 asmenys iš 22 mokslo institucijų (žr. 1 lentelę), iš jų 18 užsieniečių. Lyginant su ankstesniais žurnalo gyvavimo laikotarpiais, užsieniečių skaičius išaugo nuo 24 iki 56 proc., ir tai sietina su siekiu didinti leidinio tarptautiškumą. 1990-ųjų redaktorių kolegija buvo formuojama iš Vilniaus universiteto mokslininkų ir mokslinėse bibliotekose vadovaujamas pareigas einančių darbuotojų, vėlesniais dešimtmečiais, atsižvelgiant į Lietuvos mokslo žurnalams keliamus reikalavimus, ją sudarė VU ir kitų Lietuvos mokslinių įstaigų atstovai, o nuo 1994 m. į redaktorių kolegiją pradėti traukti ir autoritetingi užsienio mokslininkai⁸. Iš pradžių dažniausiai iš Baltijos šalių, vėliau iš Lenkijos, Vokietijos, Jungtinės Karalystės⁹, o pastaraisiais dešimtmečiais, plėtojant ryšius su tarptautiniais mokslininkų tinklais, ypač su globalia moksline organizacija Autorystės, skaitymo ir leidybos istorijos draugija (*Society for the History of Authorship, Reading and Publishing*, SHARP), užsienio kolegų atstovaujama šalių geografija apima Baltijos, Šiaurės ir Vidurio Europos šalis, Kanadą ir Australiją. Užsieniečių dominavimas redaktorių kolegijoje atitinka šiandienos leidinio poreikius: auginti tarptautinę žurnalo bendruomenę ir užtikrinti didėjančio įvairioms mokslo mokykloms atstovaujančių autorių publikacijų srauto recenzavimo kokybę.

1 LENTELĖ. 2013–2023 m. *Knygotyros* (t. 60–81) redaktorių kolegijos sudėtis

Eil. nr.	Vardas, pavardė	Įstaiga	Metai	Tomai	Pareigos
1.	Ona Aleknavičienė	Lietuvių kalbos institutas	nuo 2006	nuo 46	Narė
2.	Roma Bončkutė	Klaipėdos universitetas	nuo 2015	nuo 65	Narė
3.	Alma Braziūnienė	Vilniaus universitetas	1992–1997, 2008–	25–33, 50–	Nuo t. 50 – atsakingoji sekretorė, nuo t. 72 – redaktorių kolegijos garbės narė

8 STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“..., p. 127–129.

9 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijos..., p. 90–92.

Eil. nr.	Vardas, pavardė	Įstaiga	Metai	Tomai	Pareigos
4.	Larisa Dovnar	Nepriklausoma tyrėja	nuo 2015	nuo 65	Narė
5.	Reda Griškaitė	Lietuvos istorijos institutas	nuo 2019	nuo 72	Narė
6.	Leslie Howsam	Vindzoro universitetas (Kanada)	2013–2015, 2019–	60–64, 72–	Narė, nuo t. 72 – redaktorių kolegijos garbės narė
7.	Osvaldas Janonis	Vilniaus universitetas	1995–2015	29–64	Narys
8.	Domas Kaunas	Vilniaus universitetas	nuo 1980	nuo 15	Nuo t. 25 – vyriausiasis redaktorius, nuo t. 72 – vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas
9.	Małgorzata Komza	Wroclavo universitetas (Lenkija)	2015–2021	65–76	Narė
10.	Bożena Koreczuk	Wroclavo universitetas (Lenkija)	nuo 2021	nuo 77	Narė
11.	Miha Kovač	Liublianos universitetas (Slovėnija)	nuo 2015	nuo 65	Narys
12.	Tuija Laine	Helsinkio universitetas (Suomija)	nuo 2021	nuo 77	Narė
13.	Natalija Lelikova	Rusijos nacionalinė biblioteka Sankt Peterburge	2008–2015	50–64	Narė
14.	Jolita Liškevičienė	Vilniaus dailės akademija	nuo 2019	nuo 72	Narė
15.	Martyn Lyons	Naujojo Pietų Velso universitetas (Australija)	nuo 2021	nuo 77	Narys
16.	Ingė Lukšaitė	Lietuvos istorijos institutas	1992–2015	25–64	Narė

Eil. nr.	Vardas, pavardė	Įstaiga	Metai	Tomai	Pareigos
17.	Elena Macevičiūtė	Vilniaus universitetas, Švedijos bibliotekininkystės ir informacijos mokslų mokykla (Boras, Švedija)	nuo 1992	nuo 25	Atsakingoji sekretorė t. 25–49, nuo t. 50 – vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja
18.	Ilkka Mäkinen	Tamperės universitetas (Suomija)	nuo 2006	nuo 46	Narys
19.	Guido Michelini	Parmos universitetas (Italija)	2013–2020	60–74	Narys
20.	Krzysztof Migoń	Vroclavo universitetas (Lenkija)	1998–2015, 2019–	34–64, 72–	Narys, nuo t. 72 – redaktorių kolegijos garbės narys
21.	Aile Möldre	Talino universitetas (Estija)	nuo 2019	nuo 72	Narė
22.	Aušra Navickienė	Vilniaus universitetas	nuo 1998	nuo 34	Nuo t. 36 – vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja, nuo t. 72 – vyriausioji redaktorė
23.	Arvydas Pacevičius	Vilniaus universitetas	nuo 2001	nuo 38	Narys
24.	Tomas Petreikis	Vilniaus universitetas	nuo 2019	nuo 72	Narys
25.	Aldona Prašmantaitė	Lietuvos istorijos institutas	2015–2018	65–71	Narys
26.	Tiiu Reimo	Talino universitetas (Estija)	2006–2018	46–71	Narė
27.	Christiane Schiller	Berlyno Humboldtų universitetas (Vokietija)	nuo 2015	nuo 65	Narė

Eil. nr.	Vardas, pavardė	Įstaiga	Metai	Tomai	Pareigos
28.	Regina Varnienė-Janssen	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	2006–2015	46–64	Narė
29.	Zoran Velagić	Osijeko universitetas (Kroatija)	nuo 2019	nuo 72	Narys
30.	Josée Vincent	Šerbruko universitetas (Kanada)	nuo 2015	nuo 65	Narė
31.	Adriaan van der Weel	Leideno universitetas (Nyderlandai)	nuo 2015	nuo 65	Narys
32.	Viesturs Zanders	Latvijos universitetas	nuo 2006	nuo 46	Narys

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

Įsigalėjęs projektinis trejų metų ciklu paremtas finansavimas¹⁰ redaktorių kolegiją paskatino nagrinėjamu laikotarpiu pradėti rengti trejų metų strateginius planus. Pasiteisino ir užsienio socialinių ir humanitarinių žurnalų leidyboje paplitusi praktika: iš anksto numatyti teminių tomų tematikas ir jų sudarytojus, informaciją apie tai iš anksto skelbiant žurnalo svetainėje. Dvylika iš 22 nagrinėjamu laikotarpiu išleistų tomų buvo teminiai, skirti reikšmingoms lituanistinėms sukaktims paminėti (Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms, knygotyryninkų Genovaitės Raguotienės, Vlado Žuko ir Domo Kauno sukaktims, Pranciškaus Skorinos *Mažosios kelionių knygelės* 500-osioms metinėms) ar specialiosioms tradicinės ir skaitmeninės leidybos bei knygos kultūros temoms giliau atskleisti (mažumų knyga; knygos kultūros paveldas; leidyba mažose Europos šalyse; bestseleriai, skaitmeninės technologijos ir jų galimybės knygos istorijoje ir kt.). Kviestinių sudarytojų praktika pradėta naudoti 2020 m., ir ji pasiteisino kaip efektyvi leidinio rengimo priemonė, plečian-

10 Projektų „Vilniaus universiteto mokslo darbų „Knygotyra“ leidyba“, finansuotų Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos programų lėšomis, paraiškų kopijos. Iš VU mokslinio žurnalo „Knygotyra“ redaktorių kolegijos veiklos dokumentų archyvas. Vieta: Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Knygotyros, mediotyros ir leidybos tyrimų katedra.

ti žurnalo autorių korpusą. 75-asis, 76-asis ir 78-asis tomai turėjo sudarytojus (žr. 2 lentelę) ir buvo palankiai sutikti skaitytojų.

Pastaruoju dešimtmečiu leidinio tarptautinimas buvo viena iš svarbių redaktorių kolegijos veiklos krypčių. Kaip pasiekimas vertintinas išaugęs žurnalą referuojančių tarptautinių duomenų bazių skaičius ir tai, kad nuo 2018 m. leidinys įtrauktas į tarptautiškumo prieskyrą jam užtikrinančią¹¹ Lietuvoje prestižinę tarptautinę *Elsevier Scopus* duomenų bazę, o nuo 2024 m. – ir į *Clarivate Analytics* duomenų bazę.

Finansavimas, periodiškumas, apimtis, tiražai. Tarybmečiu *Knygotyros* leidimo teises turėjo Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1990 m. oficialiu jos leidėju tapo Vilniaus universitetas. 2000 m. buvo sukurta leidinio interneto svetainė, kurią pastarąjį dešimtmetį administruoja VU leidykla ir tvarko ją pagal visiems universiteto žurnalams vienodą modelį. Tais pačiais metais žurnalas buvo pradėtas leisti tiek spausdintiniu, tiek skaitmeniniu formatu, tai padėjo *Knygotyrai* virsti deimantinės atvirosios prieigos mokslo žurnalu. 2017 m. patvirtinus Vilniaus universiteto leidybos nuostatus¹², nusistovėjo universiteto žurnalų leidybos tvarka, šioje veikloje dalyvaujančių asmenų funkcijos ir atsakomybės. Pastaruoju dešimtmečiu universiteto leidykla tampa vis svarbesne partnere, siekiant leidinio kokybės ir užtikrinant jo sklaidą bei prieinamumą. *Knygotyros* rengėjai ir autoriai naudojami įdiegta nauja Vilniaus universiteto mokslo žurnalų platforma, t. y. internetine informacine sistema, skirta mokslo žurnalų straipsniams priimti, recenzuoti bei publikuoti. Žurnalo archyvinių numerių, išleistų tik tradiciniu spausdintiniu formatu, prieinamumą didina kita leidyklos iniciatyva – spausdintinių tomų skaitmeninimas. Šiandien jau dalis tokių žurnalo tomų yra prieinami vartotojams per internetą ir tikėtina, kad artimiausioje ateityje projektas bus sėkmingai pabaigtas.

- 11 Tarptautinio leidinio samprata apibrėžiama VU socialinių mokslų srities akademinį darbuotojų pareigybių kvalifikaciniuose reikalavimuose: *tarptautinio lygio leidinys* – „*Clarivate Analytics Web of Science*“ ir (ar) *SCOPUS duomenų bazėse referuojami žurnalai* (Vilniaus universiteto senatas. Nutarimas Nr. S-2018-12-4 „Vilniaus universiteto dėstytojų ir mokslo (meno) darbuotojų konkursų pareigoms eiti ir atestavimo organizavimo nuostatai“. 2018-11-20, 2023-12-19 nutarimo Nr. SPN-56 redakcija, p. 21. Prieiga internetu: <https://www.vu.lt/site_files/Konkurs%C5%B3_nuostatai_2023-12-19_Nr._SPN-56/2023-12-19_SPN-56_Konkurs%C5%B3_veiklos_vertinimo_atestacij%C5%B3_nuostatai.pdf>.
- 12 Vilniaus universiteto senatas. Nutarimas Nr. S-2017-10-1 „Vilniaus universiteto leidybos nuostatai“. 2017-10-24, 2021-01-19 nutarimo Nr. SPN-3 redakcija. Prieiga internetu: <https://www.vu.lt/site_files/Reguliaminas/VU_leidybos_nuostatai_2021-01-19.pdf>.

Kaip pastebėjo pirmojo ir antrojo trisdešimtmečių *Knygotyros* apimtis lyginusi A. Braziūnienė¹³, po 1990 m. leidinys išaugo kelis kartus. Tuomet išėjo 55 *Knygotyros* tomai (t. y. dvigubai daugiau nei pirmuoju trisdešimtmečiu). Tomų apimtys taip pat didėjo (vidutiniškai nuo 16–20 aut. lankų iki 30–40 aut. lankų kasmet), o nuo 2002 m. padažnėjo ir periodiškumas. *Knygotyra* pradėta leisti dviem tomiais kasmet. Atlikta pastarųjų dešimties metų tomų analizė leidžia teigti, kad XX a. pirmuoju dešimtmečiu pasiektas periodiškumas ir kelis kartus išaugusi leidinio apimtis nusistovėjo. 2013–2023 m. pasirodė 22 tomai, kurių apimties vidurkis – apie 22 autorinius lankus (žr. 2 lentelę). Atskirų tomų apimtis svyravo nuo 17,99 iki 26,6 autorinio lanko. Didžiausios apimties buvo išleistas 2023 m. 80-asis tomas, tačiau jam neženkliai nusileido ir 2013 m. 51-asis, 2015 m. 64-asis ir 65-asis, 2018 m. 71-asis, 2020 m. 75-asis, 2021 m. 77-asis bei 2022 m. 79-asis tomai. Taigi, žurnalas be pertrukių ir nusistovėjusia apimtimi komunikavo naujausius knygos ir knygininkystės tyrimų rezultatus ir telkė Lietuvos ir tarptautinę knygos mokslo bendruomenę. Manome, kad nagrinėjamu laikotarpiu išlaikyti *Knygotyros* leidybos tęstinumą ir kasmet birželio–liepos ir gruodžio mėnesiais skaitytojams pateikti naujus leidinio tomus rengėjams ypač padėjo stabilus leidybos finansavimas, paremtas dešimtmečius leidinio leidybai laimimais Lietuvos mokslo tarybos administruojamos Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos programos projektais¹⁴. Tradiciškai *Knygotyra* tebeleidžiama ir popieriniu formatu, tačiau tiražai palaipsniui mažėjo. 2020 m. jos tiražas buvo sumažintas nuo 250 iki 200 egzempliorių.

2017 m. atsinaujinęs Vilniaus universiteto leidyklos kolektyvas išsikėlė ambicingus tikslus mokslo periodikos leidybos srityje, kurių kryptingai siekia. Pasiteisino pastangos išlaikyti žurnalų kokybę, įdarbinant kompetentingus lietuvių kalbos redaktorius ir maketuotojus¹⁵ bei skiriant už VU mokslo žurnalų leidybą atsakingą vadybininką. *Knygotyroje* daugėjant publikacijų anglų kalba, nagrinėjamu laikotarpiu didėjo anglakalbių tekstų redaktorių svarba. Tačiau didelė redaktorių kaita neprisidėjo prie leidinio tekstų anglų kalba kokybės palaikymo.

13 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų..., p. 86–88.

14 Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Įsakymas „Dėl valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programos patvirtinimo“. 2015-05-11 Nr. V-519. *Teisės aktų registras*. Prieiga internetu: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e3366320f89711e4927fda1d051299fb/asr>>.

15 Kelis dešimtmečius straipsnius lietuvių kalba redagavo Jolanta Storpirštienė, nuo 2018 m. – Dalia Blažinskaitė, visą aptariamą laikotarpį leidinio tekstus maketavo Nijolė Bukantienė.

2 LENTELĖ. 2013–2023 m. *Knygotyros* (t. 60–81) apimtis, tiražai, teminių tomų pavadinimai ir jų sudarytojai

Leidimo metai	Tomo numeris	Tomo apimtis autoriniais lankais	Tiražas egzemplioriais	Teminių tomų pavadinimai	Tomų sudarytojai
2013	60	21,27	250		
2013	61	25,24	250		
2014	62	20,91	250	Tradicinės ir skaitmeninės leidybos klausimai	
2014	63	25,27	250		
2015	64	22,93	250	Kristijono Donelaičio gimimo 300-osioms metinėms	
2015	65	24,81	250	Asmeninės bibliotekos. Skiriama prof. Vlado Žuko atminimui	
2016	66	20,6	250	Mažumų knyga: istorinės patirtys ir šiuolaikiniai iššūkai	
2016	67	21,35	250		
2017	68	22,94	250	Knygos kultūros paveldas	
2017	69	20,2	250		
2018	70	20,5	250	Knygos, ekranai, skaitymas	
2018	71	22,2	250		
2019	72	17,99	250	Skiriama profesoriaus akademiko Domo Kauno 70-mečiui	
2019	73	20,3	200	Skiriama profesoriaus akademiko Domo Kauno 70-mečiui	

Leidimo metai	Tomo numeris	Tomo apimtis autoriniais lankais	Tiražas egzemplioriais	Teminių tomų pavadinimai	Tomų sudarytojai
2020	74	17,7	200		
2020	75	22,9	200	Leidyba mažose Europos šalyse	Miha Kovač ir Arūnas Gudinavičius
2021	76	21,3	200	Skiriama docentės Genovaitės Raguotienės 90-mečiui	Elena Macevičiūtė
2021	77	24,27	200		
2022	78	19,2	200	Bestseleriai, skaitmeninės technologijos ir jų galimybės knygos istorijoje	Martyn Lyons
2022	79	23	200		
2023	80	26,6	200	Pranciškus Skorina ir Renesanso knygos kultūra. Skorinos „Mažajai kelionių knygelei“ – 500	
2023	81	17	200		

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

Aptariamu laikotarpiu *Knygotyros* tapatybę ir toliau atspindėjo jos viršelis, kuris yra originalus, dar 1970-aisiais sukurtas Romualdos Verygaitės kūrinys. Kitaip nei viršelio istorija, leidinio maketo kaita rodė tebesitęsiančias tobulos formos paieškas. Esmingiau 2013-aisiais jį keitė dailininkas Alfonsas Žvilius, po kelerių metų dar tobulino leidyklos dailininkė Jurga Tėvelienė, tad nagrinėjamo laikotarpio skaitytojai pratinosi prie kitaip sumaketuoto teksto.

MOKSLO ŽURNALO STRUKTŪRA

Prieš dešimtmetį A. Braziūnienė pastebėjo, kad *Knygotyros* struktūra nuo pat leidinio pradžios beveik nekito – ir pirmuosiuose, ir naujausiuose tomuose rasime tuos pačius skyrius: *Straipsniai*, *Apžvalgos*, *Publikacijos*, *Recenzijos*, *Kronika*¹⁶. Taip pat ji pažymėjo, kad kai kuriuose tomuose yra skyreliai *Atsiminimai*, *Įvairenybės*, *Diskusija*.

Mokslo žurnalo *Knygotyra* struktūra iš esmės išliko nepakitusi ir 2013–2023 m., jo pagrindą sudaro nuolatinės dalys *Straipsniai* ir *Recenzijos*. Nepastovaus dažnumo kitos struktūrinės dalys – *Apžvalgos*, *Atminimai*, *Diskusijos*, *Interviu*, *Įžanga*, *Įvairenybės*, *Kronika*, *Publikacijos*, *Sukaktys*, *Šaltiniai*, *Pratarmė*. Iš viso *Knygotyros* 60–81 tomas sudaro 6 936 puslapiai, iš kurių didžiąją dalį užima recenzuoti moksliniai straipsniai. Toliau pateikiama struktūrinių dalių analizė nuo nuolatinių skyrių pereinant prie nenuolatinių pagal publikacijų jose skaičių.

NUOLATINĖS ŽURNALO KNYGOTYRA STRUKTŪRINĖS DALYS.

S t r a i p s n i a i. 2013–2023 m. buvo publikuoti 238 straipsniai, jie sudaro arti 70 proc. visų publikacijų žanrų. Tematikai atskleisti naudoti A. Braziūnienės taikyti bendrieji teminio grupavimo principai, pagal kuriuos išskiriama 17 teminių grupių. Tokia teminė struktūra leidžia palyginti *Knygotyros* straipsnių tematiką, tačiau dauguma straipsnių yra tarpdisciplininiai, todėl jų priskyrimas tik vienai iš tematikų yra gana sąlygiškas. Siekiant tikslesnio priskyrimo remtasi straipsnio santrauka ir reikšminiais žodžiais, kurių eiliškumas ir buvimas gali būti suprantamas kaip autoriaus prioritetinės tematikos pasirinkimas. Straipsnių teminė analizė parodė, kad apie trečdalį straipsnių galima priskirti leidybai, apie 20 proc. – knygos istorijai, apie 11 proc. – spausdintinio ir rankraštinio paveldo tematikai, visos kitos tematikos – mažiau nei po 10 proc.

Išsamus pasiskirstymas pagal tematikas ir palyginimas su ankstesnių metų *Knygotyros* tomiais pateikiamas 3 lentelėje. Nepaisant to, kad 1999–2012 m. ir 2013–2023 m. lyginamieji laikotarpiai nėra tapatūs savo trukme ir išleistų žurnalų skaičiumi (atitinkamai 14 metų ir 25 tomai bei 10 metų ir 22 tomai), anksčiau pateiktą teminio grupavimo principų laikymasis leido išvelgti bendrąsias straipsnių tematikos raidos tendencijas.

Žvelgdami į šiuolaikinę *Knygotyros* problematiką matome, kad teminė grupė *Dokumentotyra* nesulaukė autorių dėmesio, tačiau, atsižvelgiant į Lietuvos ir užsienio autorių gvildentas temas, jų sąrašą galima būtų papildyti naujomis aktualiomis temomis, tokiomis kaip *Dokumentų valdymas*, *Kultūros ir kūrybos industrijos*, *Medijų tyrimai*, *Skaitmeninės technologijos ir paveldas*, *Naujosios me-*

16 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų..., p. 92.

dijos, Kultūros ir raštijos istorija, Knygos kultūra, Atminties kultūra, Skaitmeninė humanitarika, Biblioterapija, Tekstologija ir pan.

Lyginami su 1999–2012 m. galime pastebėti, kad knygos istorijos teminė grupė, kuri sudarė beveik 25 proc., 2013–2023 m. sumažėjo 5 proc. Tuo tarpu leidybos tematikos straipsnių atitinkamai padaugėjo 21 proc. (nuo 6,5 iki 27,7 proc.). 2013–2023 m. straipsniai bendraisiais knygotyros klausimais (teorija ir metodologija) siekia vos 3 proc., o ankstesniu laikotarpiu jie sudarė per 17 proc. Tačiau nagrinėjamu laikotarpiu nuo 1,9 iki 5,8 proc. padaugėjo lektologijos tematikos straipsnių, daugumą jų pateikė užsienio autoriai. Vieno procento ribos neperkopė muziejinkystės tematikos straipsniai, o 1999–2012 m. tokių buvo per 3 proc. *Varia* teminė grupė išsilaikė panaši, kiek daugiau nei 3 proc. straipsnių tematikos nuo visų atitinkamu laikotarpiu publikuotų straipsnių skaičiaus, jiems priskirti tekstologijos, naujųjų medijų tyrimo, žurnalistikos teorijos, istorijos ir lingvistikos, skaitybos ir sociologijos sandūros bei pan. straipsniai. Nagrinėjamu laikotarpiu fiksuotas panašus mokslinių straipsnių, nagrinėjusių knygos istorijos reiškinius iki XIX a. ir XIX–XX a., skaičius, o ankstesniu laikotarpiu vyravo XIX–XX a. tyrimai.

Nagrinėjamu laikotarpiu, palyginti su 1970–1998 m., pastebėtas ryškus poslinkis daugiausiai dėmesio sulaukusių tematikų grupėse. Tuo metu vyravo XIX–XX a. knygos istorijos (25,4 proc.), antroje pozicijoje – bibliotekų istorijos (12,5 proc.), trečioje – knygos istorijos iki XIX a. (11,1 proc.) tematika¹⁷.

Atlikus straipsnių geografinės prieskyros ir teminės grupės analizę galima teigti, kad daugiausia užsienio šalių autorių rašė leidybos, knygos istorijos ir lektologijos tematika, tai sudaro apie 67 proc. visų užsienio autorių *Knygotyroje* paskelbtų straipsnių. Leidybos mokslines problemas sprendė Australijos, Baltarusijos, Bulgarijos, Estijos, Ispanijos, Jungtinės Karalystės, Jungtinių Arabų Emyratų, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Nyderlandų, Prancūzijos, Slovėnijos, Suomijos, Škotijos, Švedijos, Ukrainos mokslininkai. Knygos istorijos temas nagrinėjo Australijos, Baltarusijos, Bulgarijos, Čekijos, Estijos, JAV, Latvijos, Lenkijos, Prancūzijos, Rusijos, Suomijos ir nenurodytos šalies mokslininkai. Lektologijos tematika rašė mokslininkai iš Latvijos, Rumunijos, Suomijos, JAV. Tuo tarpu 1970–1998 m. užsienio autoriai daugiausiai rašė knygos istorijos iki XIX a., bendrosios knygotyros ir bibliotekininkystės tematika. Straipsnių, paskelbtų su Lietuvos prieskyra, teminėje grupėje vyrauja leidyba, knygos istorija, spausdintinis ir rankraštinis paveldas – jie sudaro per 90 proc. visų Lietuvos autorių straipsnių.

17 STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“ ..., p. 121.

Eil. nr.	Teminė grupė	1999–2012 m.			2013–2023 m.		
		Iš viso straipsnių	Lietuvos autorių	Užsienio autorių	Iš viso straipsnių	Lietuvos autorių	Užsienio autorių
1.	Knygos istorija: iki XIX a. XIX–XX a.	Iš viso	Iš viso	Iš viso	Iš viso	Iš viso	Iš viso
		91	69	22	47	29	18
		38	32	6	25	14	11
		53	37	16	22	15	7
2.	Bendrieji knygotyros klausimai (teorija ir metodologija)	64	30	34	7	3	4
3.	Leidyba	24	21	3	66	35	31
4.	Bibliografija	24	17	7	2	2	–
5.	Spausdintinis ir rankraštinis paveldas	23	20	3	27	21	6
6.	Bibliofilija	22	12	10	2	2	–
7.	Bibliotekų istorija	19	9	10	8	4	4
8.	Knygos veikėjai	16	15	1	14	12	2
9.	Asmeninės bibliotekos	15	10	5	16	13	3
10.	Knygos menas	13	10	3	8	7	1
11.	Muziejinkystė	12	8	4	2	2	–
12.	Archyvistika	9	8	1	7	4	3
13.	Bibliotekinkystė	9	6	3	2	1	1
14.	Lektologija	7	5	2	14	5	9
15.	Dokumentotyra	5	5	–	–	–	–
16.	Informacijos mokslai	4	2	2	7	4	3
17.	<i>Varia</i>	12	12	–	9	7	2
	Iš viso	369	259	110	238	151	87

Šaltinis. Parengta remiantis A. Braziūnienės straipsniu¹⁸ ir duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

18 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų..., p. 95.

Verta atkreipti dėmesį, kad dviejuose tomuose yra straipsnių rubrikos. Vienas jų – 2015 m. 65-asis tomas, kurio pagrindinė straipsnių rubrika – „Straipsniai asmeninių bibliotekų tema“. 2018 m. 70-asis tomas, parengtas 2017 m. vykusios tarptautinės mokslinės konferencijos „Knygos, ekranai ir skaitančios smegenys“ („Books and Screens and the Reading Brain“) pagrindu, turi rubriką „Straipsniai konferencijos tema“. Kita abiejų minėtų tomų rubrika – „Straipsniai kitomis temomis“.

Nuo 2015 m. 64-ojo tomo *Knygotyros* leidybinėje platformoje automatiškai buvo pradėtas fiksuoti bendras kiekvieno straipsnio santraukos peržiūrų ir straipsnių pdf formatu atsisiuntimų skaičius. Aštuoniolikos tomų straipsnių santraukos buvo atsisiųstos 95 031, o straipsniai – 96 367 kartus. 187 recenzuotų mokslinių straipsnių santraukos vidutiniškai buvo atsisiųstos 508, o straipsniai – 515 kartų.

R e c e n z i j o s. Pastarųjų dešimties metų *Knygotyroje* paskelbta 40 recenzijų. Keturios iš jų parašytos užsienio autorių anglų ir lietuvių kalbomis. Tarp šio žanro publikacijų autorių dominuoja Lietuvos autoriai, tačiau kai kurios jų taip pat skelbiamos anglų kalba.

Recenzijų skyrius yra ne visuose *Knygotyros* tomuose, įvairuoja ir jų skaičius. Iš viso recenzijos buvo paskelbtos 18-oje *Knygotyros* tomų iš 2013–2023 m. išleistų 22-iejų tomų. Daugiausiai, po 5 recenzijas, buvo paskelbta 2016 m. 67-ajame ir 2021 m. 77-ajame tomuose, keturios – 2022 m. 78-ajame tome, trys – 2014 m. 62-ajame ir 63-iajame tomuose, kituose po 2 ar 1. Galima pastebėti, kad, lyginant su 1999–2012 m. laikotarpiu, 2013–2023 m. recenzijų skaičius smuktelėjo žemyn, o lyginant su 1970–1998 m. jis vos didesnis.

Nagrinėjamu laikotarpiu apie 60 proc. recenzijų skirta užsienio leidiniams, tai panašus rodiklis kaip ir 1999–2012 metais. Recenzuojami Austrijoje, Baltarusijoje, JAV, Jungtinėje Karalystėje, Latvijoje, Lenkijoje, Rusijoje, Suomijoje, Švedijoje ir Vokietijoje išleisti leidiniai. Daugiausiai recenzuoti Latvijos – 5, Vokietijos – 4, Lenkijos – 3 leidiniai. Tariant 1999–2012 m. *Knygotyros* struktūrą nebuvo pateikta recenzijų skaičiaus pagal šalis, tačiau galima palyginti su ankstesniu laikotarpiu, 1970–1998 m. daugiausiai recenzijų buvo parašyta apie Lenkijos leidinius, jie sudarė apie 60 proc. visų užsienio leidinių recenzijų.

Pagal recenzijų tematiką, kaip ir ankstesniais laikotarpiais, dominavo knygos istorija, į 1970–1998 m. lygį sugrįžo bibliotekininkystės tematika, atgijo lektologijos tematika, tačiau gerokai sumažėjo bibliotekų istorijos, bibliografijos tematikos recenzijų (žr. 4 lentelę). Daugiausia recenzuota knygos istorijos Lietuvos ir užsienio leidinių, taip pat pagausėjo recenzuojamų leidinių, kurių negalima priskirti nei vienai iš 8 tematikos grupių, todėl *Varia* tematikos gru-

pė papildyta penkiomis užsienio ir 2 Lietuvos leidinių recenzijomis. Šiai grupei priskirtos medijų ir komunikacijos tyrimų, kultūros ir raštijos istorijos ir panašaus turinio recenzuotos knygos.

4 LENTELE. *Knygotyros* recenzijų tematika 1970–1998, 1999–2012 ir 2013–2023 m.

Recenzuojamų leidinių tematika	Recenzijų skaičius 1970–1998 m.	Recenzijų skaičius 1999–2012 m.	Recenzijų skaičius 2013–2023 m.
Knygos istorija (Knygotyra)	17	26	17
Bibliografija	7	12	1
Lektologija	4	–	2
Bibliofilija	2	8	–
Bibliotekininkystė	2	8	2
Rankraštinis ir spausdintinis paveldas	–	5	7
Bibliotekų istorija	–	4	2
Leidyba	–	2	2
<i>Varia</i>	–	1	7
Iš viso	34 , iš jų užsienio leidinių – 12	66 , iš jų užsienio leidinių – 34	40 , iš jų užsienio leidinių – 24

Šaltinis. Parengta remiantis A. Braziūnienės straipsniu¹⁹ ir duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

NEPASTOVAUS DAŽNUMO ŽURNALO KNYGOTYRA STRUKTŪRINĖS DALYS. K r o n i k a. Iki 2010 m. šioje struktūrinėje žurnalo dalyje paprastai buvo skelbiami Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dviejų kamieninių padalinių personalo pokyčiai, akademinė veikla, dalyvavimas moksliniuose renginiuose, tarptautiniai ryšiai ir projektinė veikla, taip pat kvalifikacijos tobulinimas, ekspertinė veikla, darbuotojų publikacijos bei kiti mokslinės ir pedagoginės metinės veiklos ataskaitos aspektai. Vėliau buvo nuspręsta „Kronikos“ skyriuje „telkti dėmesį į knygotyros realijas, bandyti pristatyti reikšmingiausias per metus įvykusius Lietuvos ir užsienio knygotyros

19 Ten pat, p. 97.

įvykius²⁰, kartu buvo iškeltas retorinis teiginys, kad tik laikas parodys, ar bandymas pasiteisins.

2013–2023 m. randame 22 „Kronikos“ publikacijas, paskutinė jų skelbta 2021 m. 76-ajame tome. Tris iš jų parašė užsienio mokslininkai, dvi kronikos žinutės paskelbtos anglų kalba (viena jų Lietuvos autoriaus). Daugiau nei pusė (dvylika) jų skirta įvairiems moksliniams renginiams, tarptautinėms konferencijoms, vykusioms Lietuvoje ir užsienyje. Trys publikacijos supažindina su naujai apgintomis knygotyros disertacijomis ir išskirtiniais akademineis pasiekimais. Apie kitus tarptautinius įvykius, dokumentinio paveldo parodas ir muziejus, knygotyrimus ir archyvinis objektus rašoma likusiuose 7 „Kronikos“ pranešimuose.

Taigi galima teigti, kad bandymas pakeisti „Kronikos“ turinį pasiteisino, šiame skyriuje buvo galima susipažinti su daugeliu reikšmingų Lietuvos ir užsienio knygotyros įvykių, kuriais domėjosi žurnalo skaitytojai. Remiantis *Knygotyros* leidybos platformos duomenimis, 2016–2021 m. skelbtos „Kronikos“ pranešimų santraukos buvo peržiūrėtos 7 782 kartus ir straipsniai atsisiųsti 6 649 kartus, vidutiniškai 415 kartų.

Šaltinių publikacijos. Greta pagrindinių struktūrinių žurnalo dalių, skirtų straipsniams ir recenzijoms, *Knygotyroje* paskelbtos publikacijos praturtino mokslinį leidinį ir leido susipažinti su naujais faktais iš Lietuvos archyvų, spausdintinio ir rankraštinio paveldo ir kitų objektų tyrinėjimų, dokumentinio paveldo ir knygos istorijos tyrimų pradžia. 2013–2023 m. Lietuvos mokslininkai paskelbė 9 šaltinių publikacijas. Publikacijose, kaip ir straipsniuose, yra bibliografinių nuorodų sąrašas, moksliniam straipsniui būdinga struktūra, tačiau jos nėra recenzuojamos. Nagrinėjamo laikotarpio publikacijose buvo pateikta naujų išvalgų apie archyvinis knygotyrimės lituanikos dokumentus, nagrinėti XXVII knygos mėgėjų draugijos archyvo dokumentai, supažindinta su Hieronimo Bohuszo nurodymais dėl antkapinių paminklų įrengimo, nagrinėtas Kražių Jėzuitų kolegijos knygų Vilniaus universiteto bibliotekoje palikimas, pristatytas dokumentas apie pasirengimą knygos mokslų studijoms Vilniaus universitete ir bibliotekos komplektavimo strategijos pirmaisiais XIX a. dešimtmečiais, supažindinta su intriguojančia istorija, kaip ir kodėl šalia Naujojo Testamento, išleisto 1701 m. Karaliaučiuje, Kembridžo universiteto bibliotekos saugyklose atsirado ir lietuviškas aulinukas, analizuoti karo metų Vydūno laišakai Aleksandrui Mačiui ir Pranui Markeliui bei suteikta svar-

20 Ten pat, p. 94.

bių žinių apie Nepriklausomos Lietuvos cenzūros įstaigų spaudos gyvenimo stebėseną ir kontrolę.

2020 m. 74-ajame tome buvo paskelbta pirmoji iš trijų nagrinėjamo laikotarpio šaltinių publikacijų. Kitos dvi paskelbtos 2021 m. 76-ajame ir 77-ajame tomuose. Lietuvos autoriai nagrinėjo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kartografinius dokumentus ir epistolinį Klaipėdos krašto dvaro gyventojų palikimą.

Tokia struktūrinė žurnalo dalis yra vertinga, tačiau, siekiant išvengti sąvokos „publikacija“ daugiaprasmiškumo ir atsižvelgiant į jos turinį, galimai jai derėtų suteikti tikslesnį „Šaltinių publikacijos“ pavadinimą.

A p ž v a l g o s. Prieš 20 metų šis skyrius papildė mokslo žurnalo *Knygotyra* struktūrą, jos skelbiamos nuo 1994 m. 27-ojo tomo. 2013–2023 m. randame 12 recenzuotų apžvalgų, kurias parašė Lietuvos ir užsienio autoriai. Visos jos publikuotos 2013–2016 m., vėlesnių metų *Knygotyros* tomuose apžvalgų nebuvo. Lygindami su kitais laikotarpiais, galime išvelgti šio žanro publikacijų mokslo žurnale *Knygotyra* tolygų mažėjimą. Per pirmuosius ketverius metus, t. y. nuo 1994 m., kai buvo įsteigta tokia skiltis, iki 1998 m., buvo paskelbta 17 apžvalgų, per 1999–2012 m. laikotarpį – 33 apžvalgos, o per pastarąjį dešimtmetį tokių buvo 12. Pritaikę straipsnių temines grupes galime matyti, jog dvi apžvalgos skirtos knygos istorijai, viena priskirtina bibliofilijos tematikai ir devynios – asmeninių bibliotekų tematikai. Lyginant dviejų paskutiniųjų laikotarpių tematikas, pasakytina, kad 1999–2012 m. apie 80 proc. dominavo asmeninių bibliotekų įvairūs aspektai, o 1999–2012 m. „daugiausiai tai atminties institucijose sukaupto spausdintinio ir rankraštinio paveldo tematikai skirti rašiniai, išsamiau atskleidžiantys šio paveldo formavimosi istorines aplinkybes, struktūrą, pateikiantys teminę, žanrinę ir kt. informaciją apie nagrinėjamą dokumentinio paveldo ar apskritai knygos reiškinių objektą“²¹. Nagrinėjamu laikotarpiu 12-kos apžvalgų santraukos buvo peržiūrėtos 4 240 kartų, arba kiekviena jų vidutiniškai 350 kartų, 2015–2016 m. pateiktų apžvalgų pdf atsisiųsti 5 054 kartus, arba kiekvienas jų vidutiniškai 561 kartą.

Į v a i r e n y b ė s ir D i s k u s i j o s. Įvairenybės *Knygotyroje* atsirado 2007 m. pradėdant 49-uosiuoju tomu. Skyrelis nėra nuolatinis, kaip ir „Kronika“, tik jame gerokai mažiau straipsnių, vos 5. Tačiau jame paskelbti įvairūs naujai atrasti, mažai tyrinėti knygos istorijos, autorystės, dokumentinio paveldo faktai ir kiti knygotyrimiai ieškojimai praturtino skaitytojų patirtis. Tai rodo atsisiųstų straipsnių pdf skaičiai, 5 publikacijos buvo atsisiųstos 2 410 kartų, arba kiekviena iš jų vidutiniškai 482 kartus, santraukos peržiūrėtos 3 831 kartą, arba

21 Ten pat, p. 99.

kiekviena jų vidutiniškai 766 kartus. „Įvairenybės“ nagrinėjamu laikotarpiu buvo publikuotos 2016–2019 m. išleistuose 67-ajame, 69-ajame, 71-ajame ir 72-ajame tomuose.

Mokslo žurnale *Knygotyra* struktūrinė dalis, skirta diskusijoms, gyvuoja nuo 2002 m. Šiame skyrelyje nagrinėjamu laikotarpiu pasirodė vienas diskusinis straipsnis. 2023 m. 80-ajame tome, kuriame išimtinai buvo publikuoti straipsniai, parengti tarptautinės mokslinės konferencijos, skirtos Pranciškaus Skorinos „Mažosios kelionių knygelės“ 500-mečiui, pranešimų pagrindu, vienas pranešėjų kvietė į poleminį ekskursą reaguodamas į minėtos konferencijos plenarinę dalį. Diskusinio straipsnio santrauka buvo peržiūrėta 176 kartus ir straipsnio pdf atsisiųstas 233 kartus. Akivaizdu, kad nagrinėjamu laikotarpiu šis skyrelis nesulaukė deramo mokslininkų, rašančių diskusinėmis temomis ir raginančių įsitraukti bei išsakyti savo nuomonę, dėmesio. Galimai todėl, kad mokslo žurnalas pasirodo du kartus per metus ir per gerą pusmetį klausimas gali rasti atsakymus kitais būdais arba prarasti savo aktualumą.

S u k a k t y s i r A t m i n i m u i. Analizuojant kitas dvi struktūrinės dalis galima išvelgti tam tikrą žanrų sampyną. Mirusiojo atminimui skirti ir jubiliejinės gyvųjų ar išėjusių mokslininkų gyvenimo datas primenantys tekstai susipina. Šią sampyną galbūt galėtų išspręsti atitinkami skyrelių pavadinimai „In memoriam“ ir „Sukaktys“, kurie padarytų aiškią skirtį tarp dviejų reiškinių. Skyrelis „Atmintys“ nuo 2014 m. 62-ojo tomo gavo pavadinimą „Atminimui“, atitinkamai pasikeitė ir pavadinimas anglų kalba: „Memories“ tapo „In memoriam“. Senuoju skyrelio pavadinimu 2013 m. 60-ajame tome buvo paskelbta publikacija, skirta Levo Vladimirovo gimimo šimtmečiui paminėti. Kitos aštuonios skirtos atsisveikinti su žinomais Lietuvos ir užsienio knygotyros, bibliografijos ir bibliotekininkystės lauko mokslininkais, tokiais kaip Vladas Žukas, Vita Mozūraitė, Friedhilde Krause, Irena Petrauskienė, Stasė Matulaitytė, Guido Michellini, Osvaldas Janonis, Genovaitė Raguotienė. Šios publikacijos neliko be skaitytojų dėmesio, 2015–2022 m. penkios atsisveikinimo su žinomais mokslininkais ir pagarbos jiems išreiškimo tekstų santraukos buvo peržiūrėtos 1 428 kartus, arba kiekviena vidutiniškai 285 kartus, o straipsniai pdf formatu atsisiųsti 1 302 kartus, arba kiekvienas vidutiniškai 260 kartų.

2022 m. 79-ajame tome skyrelyje „Atminimui“ minint L. Vladimirovo gimimo 110-ąsias metines išsamiau pristatytas jo vadovavimas Vilniaus universiteto bibliotekai. Panašu, kad šis žymaus mokslininko svarbios datos paminėjimas galėtų tikti kitam skyreliui „Sukaktys“. Pastarojo dešimtmečio laikotarpiu šiame *Knygotyros* skyrelyje yra vienas garbaus užsienio knygotyryninko jubiliejui skirtas straipsnis, publikuotas 2015 m. 65-ajame tome. Panašaus turinio

sukakties minėjimo straipsniai kita forma skelbiami 2019 m. 72-ajame tome, tam skirta nauja *Knygotyros* struktūrinė dalis „Ižanga“ ir 2021 m. 76-ajame tome rubrika „Interviu“.

Šios rubrikos žymi naują kokybinį *Knygotyros* žingsnį, nagrinėjamu laikotarpiu buvo pradėti leisti teminiai tomai (žr. 2 lentelę). 2013–2023 m. buvo išleisti tokie aštuoni tomai, dažniausiai jie susiję su įvykusiomis svarbiomis tarptautinėmis knygotyros konferencijomis²² arba skirti žymių srities mokslininkų jubiliejiniams datoms paminėti. 2019 m. 72-ajame tome A. Navickienės „Ižangoje“ plačiau pristatoma profesoriaus akademiko, ilgamečio *Knygotyros* redaktorių kolegijos nario ir vyriausiojo redaktoriaus Domo Kauno veikla pažymint jo 70 metų sukaktį. 2021 m. 76-ajame tome rubrikoje „Interviu“ skelbiamas D. Kauno ir A. Navickienės pokalbis su Genovaite Raguotiene. Pokalbis, skirtas pirmajai *Knygotyros* vyriausiajai redaktorei pasveikinti 90 metų sukakties proga, publikuotas lietuvių ir anglų kalbomis.

Šėšiuose teminiuose tomuose yra struktūrinis elementas p r a t a r m ė. Paprastai tokių tomų straipsniai parengti tarptautinių konferencijų pranešimų pagrindu, o pratarmės – mokslo žurnalo redaktorių kolegijos narių.

2015 m. 64-ajame tome skelbiami Europos šalių lituanistų, knygotyrininkų, filologų ir istorikų parengti išplėtoti moksliniai straipsniai donelaitikos tematika, skaityti tarptautinėje mokslinėje konferencijoje, rengtoje minint Kristijono Donelaičio 300-ąsias gimimo metines. Pratarmėje nušviesta K. Donelaičio epocha, to meto knygos kultūros tradicija ir kiti konferencijoje numatyti svarstyti prioritetiniai klausimai, taip pat organizaciniai konferencijos reikalai. Žurnalo skaitytojams pristatytas tuomečio Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko sveikinimo žodis tarptautinės konferencijos dalyviams. 2016 m. 66-ajame tome publikuoti tarptautinės knygotyros konferencijos „Mažumų knyga: istorinės patirtys ir raiškos globaliame pasaulyje“ skaitytų pranešimu pagrindu parengti straipsniai. *Knygotyros* redaktorių kolegija pateikia pratarmę, kurioje atskleista konferencijos tematika ir tomo turinys. 2017 m. vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Knygos, ekranai ir skaitančios smegenys“ („Books and Screens and the Reading Brain“), tarp kurios organizatorių buvo Europos šalių mokslininkų bendradarbiavimo mokslo ir technologijos srityse (COST) tinklas, vykdamas veiklą „Skaitymo evoliucija skaitmeninimo amžiuje“ („Evolution of Reading in the Age of Digitisation“, E-READ), ir pasaulinė mokslinė Autorystės, skaitymo ir leidybos istorijos draugija (SHARP). 2018 m. 70-ojo tomo pratar-

22 *VU KF Knygotyros mediotyros ir leidybos tyrimų katedros konferencijos*. Prieiga internetu: <<https://www.kf.vu.lt/mokslas/konferencijos/ivykusios-konferencijos/vu-kf-knygotyros-mediotyros-ir-leidybos-tyrimu-katedros-konferencijos>>.

mėje pasidalinta šiuolaikinio skaitymo išvalgomis, pristatyta vykusį tarpautinė knygotyros konferencija bei turinio aspektu apibūdintas specialusis žurnalo tomas, pavadintas „Knygos, ekranai, skaitymas“, vienas pratarmės autorių – redaktorių kolegijos narys Adriaanas van der Weelas. 2020 m. 75-ojo tomo pratarmėje anglų kalba pristatytas teminis tomas „Leidyba mažosiose Europos šalyse“, paaiškinti straipsnių atrankos kriterijai, anonsuoti skelbiami straipsniai. Pabrėžta, kad specialusis *Knygotyros* tomas yra ilgalaikio kelių mažųjų kalbų šalių mokslininkų bendradarbiavimo rezultatas, vienas pratarmės autorių – redaktorių kolegijos narys Miha Kovačas. Redaktorių kolegijos narys Martynas Lyonsas *Knygotyros* 2022 m. 78-ojo tomo pratarmėje „Bestseleriai, skaitmeninės technologijos ir jų ribos knygų istorijoje“ anglų ir lietuvių kalbomis supažindina su specialiojo teminio tomo atsiradimo istorija bei Lietuvos ir užsienio autorių skelbiamais straipsniais. Tome sutelkti autorių, kurie buvo atrinkti skaityti pranešimų 23-iajame tarptautiniame Istorijos mokslų kongrese²³, straipsniai. SHARP organizacijai priėmus sprendimą dėl pandemijos pasitraukti iš dalyvavimo konferencijoje, pranešimai nebuvo perskaityti. 2023 m. 80-ajame žurnalo teminiame tome paskelbti konferencijos pranešimų pagrindu parengti moksliniai straipsniai skandinavistikos ir Renesanso knygos kultūros tematika. 2022-ieji valstybės lygmeniu buvo paskelbti Pranciškaus Skorinos metais. Tais pačiais metais įvyko didelio masto tarptautinė konferencija, skirta 500-osioms Skorinos „Mažosios kelionių knygelės“ spausdinimo metinėms. Pratarmėje lietuvių ir anglų kalbomis supažindinta su konferencijos organizatoriais ir pranešėjais, kviestiniais pranešėjais ir mokslinio renginio garbingais svečiais bei rėmėjais. Po pratarmės publikuotos Lietuvos Respublikos Ministrės Pirmininkės ir Vilniaus universiteto rektoriaus sveikinimo kalbos tarptautinės konferencijos dalyviams.

Apibendrinant galima teigti, kad per nagrinėjamą 2013–2023 m. laikotarpį mokslo žurnalas *Knygotyra* išlaikė pagrindinę savo struktūrą. Nuolatinės žurnalo struktūrinės dalys – straipsniai ir recenzijos sudaro 80 proc. visų publikacijų žanrų. Straipsniai skelbiami visuose 22 tomuose, recenzijos – 18. Nepastovaus dažnumo žurnalo struktūrinės dalys, tokios kaip kronika, pasirodė 10, šaltinių publikacijos – devyniuose, atminimui – septyniuose, apžvalgos ir įvairenybės – keturiuose, diskusijos – viename tome. Kokybine prasme didžiausias pokytis įvyko skyriuje „Kronikos“, kuris nuo akademinų padalinių veiklos suvestinės tapo platesnį knygotyros pasaulį atveriančiu turiniu. Taip pat galima pastebėti

23 Tarptautinė konferencija turėjo vykti Poznanėje 2020 m., dėl COVID-19 pandemijos nukelta į 2022 m.

ti, kad kai kurių struktūrinių dalių pavadinimus galimai reikėtų keisti, kad jie labiau atitiktų skelbiamą turinį. Remiantis *Knygotyros* leidybinės platformos straipsnių santraukų peržiūrų ir straipsnių pdf atsiuntimo duomenimis reikėtų pabrėžti, kad nėra publikacijos, kuria nebūtų domėtasi, taigi galima teigti, kad žurnalo originalus turinys visada randa savo skaitytoją. Visų žanrų publikacijų santraukų ar straipsnių peržiūrų html formatu bei straipsnių atsiuntimo pdf formatu duomenys gali būti atskiro tyrimo objektas, atsižvelgiant į tai, kad tokie apibendrinti duomenys kol kas nėra skelbiami visuose tomuose prie kiekvienos publikacijos žanro.

MOKSLO ŽURNALO AUTORIAI

S t r a i p s n i ų a u t o r i a i. Iš bendro straipsnių skaičiaus užsienio autorių parašyti 87, o Lietuvos autorių – 151 straipsnis. Du straipsniai skaitytojus pasiekė vokiečių kalba, 74 – anglų kalba, septyni – rusų kalba, likusieji 155 straipsniai publikuoti lietuvių kalba. Anglų kalba pateikti straipsniai sudaro apie trečdalį visų straipsnių, iš jų apie 7 proc. lietuvių autorių teikė straipsnius anglų kalba. Lietuvių kalba skelbtų straipsnių yra ne tik autorių iš Lietuvos, bet ir užsienio autorių iš Kanados, Švedijos, Jungtinės Karalystės, Nyderlandų, Italijos, Latvijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų, tokių užsienio autorių vertimų į lietuvių kalbą yra 8. Lygindami su 2000–2011 m., kai po lygiai dominavo anglų ir rusų kalbos, pastarąjį dešimtmetį matome poslinkį link anglų kalbos, čia išlieka panaši tendencija – apie 30 proc. straipsnių publikuota šia kalba, tuo pačiu trečdaliu mažiau publikuota straipsnių rusų kalba.

Latvijos mokslininkai yra pateikę daugiausiai straipsnių – 13, toliau rikiuojasi Lenkija – 10, Suomija – 9, Estija – 8, Kroatija, Ukraina – po 5, JAV – 4, Prancūzija, Slovėnija, Švedija – po 3, Australija, Baltarusija, Bulgarija, Kanada, Rusija, Vokietija – po 2, kitos šalys – po 1 (žr. 5 lentelę). Palyginus su 2000–2011 m., galima fiksuoti pokytį, nes ankstesniu laikotarpiu pirmavo Estija, Lenkija, Latvija, Rusija ir Vokietija²⁴.

Knygotyros tomuose įvairias knygotyros bei giminingų humanitarinių ir socialinių mokslų šakų tematikas 87 straipsniuose nagrinėjo 28-ių Europos, Azijos ir Šiaurės Amerikos šalių mokslininkai. Geografinė autorių aprėptis per gerą dešimtmetį išaugo beveik du kartus: 2000–2011 m. buvo 16 šalių²⁵, vėliau jų sąrašą papildė Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtiniai Arabų Emyratai,

24 MIKNIENĖ, Giedrė. „Knygotyros“ publikacijų sklaida tarptautiniu mastu..., p. 112.

25 Ten pat, p. 113.

5 LENTELĖ. Užsienio autorių straipsniai pagal šalis

Šalis (kaip nurodo straipsnio autorius)	Straipsnių skaičius
Čekija, Didžioji Britanija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Jungtiniai Arabų Emyratai, Naujoji Zelandija, Nyderlandai, Norvegija, Rumunija, Škotija, šalis nenurodyta	1
Australija, Baltarusija, Bulgarija, Kanada, Rusija, Vokietija	2
Prancūzija, Švedija, Slovėnija	3
JAV	4
Kroatija, Ukraina	5
Estija	8
Suomija	9
Lenkija	10
Latvija	13

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

Kanada, Kroatija, Naujoji Zelandija, Nyderlandai, Norvegija, Rumunija, Škotija. Palyginę trijų skirtingų laikotarpių *Knygotyroje* skelbiamų užsienio šalių mokslininkų straipsnių skaičių matome nuolatinį jų augimą nuo 10 iki 36 proc. (žr. 6 lentelę). Užsienio autorių straipsniai dominuoja 2015 m. 64-ajame, 2021 m. 76-ajame, 2022 m. 78-ajame, 2023 m. 80-ajame tomuose.

6 LENTELĖ. Užsienio autorių publikacijos mokslo žurnale *Knygotyra*

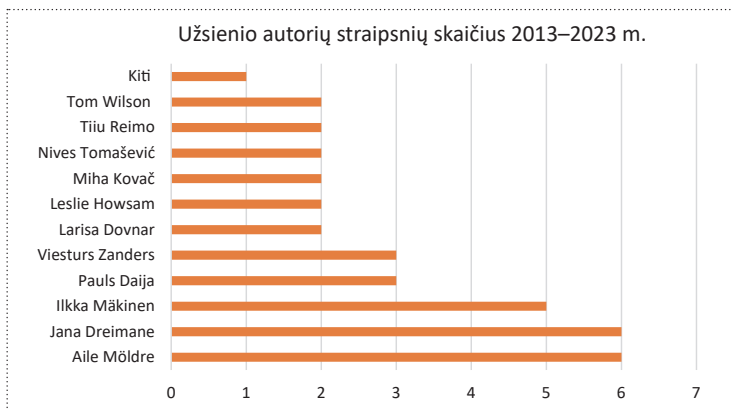
Laikotarpis	Užsienio autorių publikacijos
1970–1998	10,5 proc.
1999–2012	29,8 proc.
2013–2023	36,5 proc.

Šaltinis. Parengta remiantis A. Stonienės²⁶, A. Braziūnienės²⁷ straipsniais ir duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

26 STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“ ..., p. 121.

27 BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų..., p. 97.

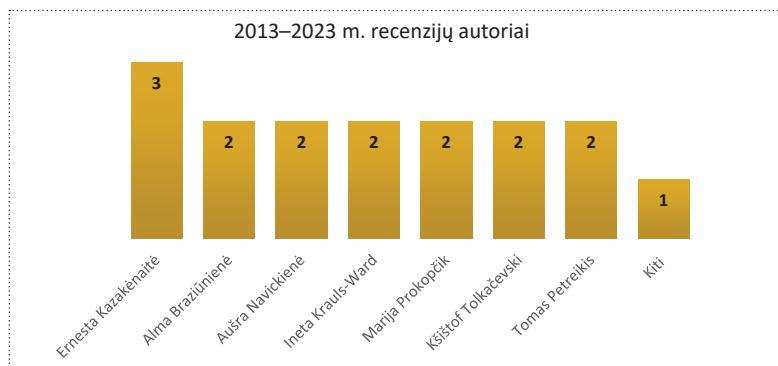
2013–2023 m. daugiausiai recenzuotų mokslinių straipsnių paskelbė aktyviausiai komunikacijos ir informacijos kryptyje veikiančios Lietuvos mokslininkai. Iš 2013–2023 m. užsienio autorių produktyviausi buvo Estijos, Latvijos ir Suomijos autoriai, pateikę nuo 6 iki 3 straipsnių (žr. 1 pav.). Iš viso šiame mokslo žurnale straipsnius publikavo 86 užsienio autoriai.

1 PAV. Užsienio autorių straipsnių skaičius žurnale *Knygotyra* 2013–2023 m.

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

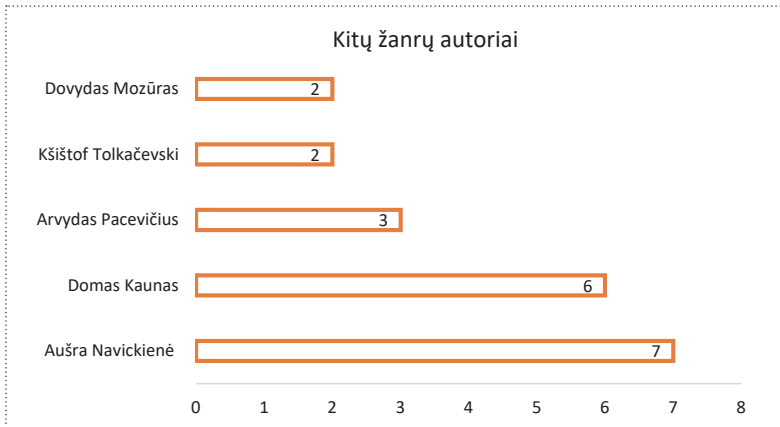
Recenzijų autoriai. Žurnale *Knygotyra* 2013–2023 m. recenzijas skelbė 40 autorių, iš kurių 3 iš užsienio. Tris recenzijas paskelbė viena autorė, šeši autoriai parašė po dvi, o kiti po vieną recenziją (žr. 2 pav.). Su bendraautoriais parašytų recenzijų nebuvo.

2 PAV. Autoriai ir jų recenzijų skaičius žurnale *Knygotyra* 2013–2023 m.

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

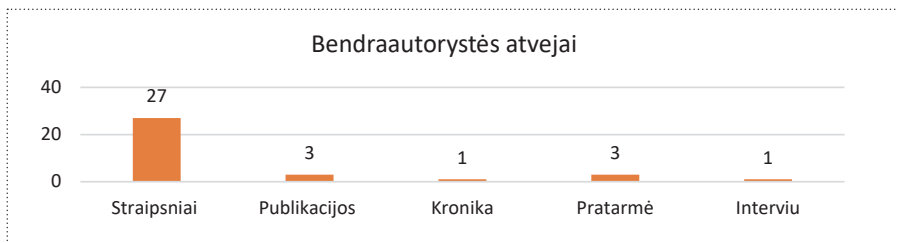
Smulkesnių skyrių autoriai. Vienuolikos kitų žanrų tekstus mokslo žurnale *Knygotyra* pateikė 47 autoriai. Penki iš jų parašė daugiau nei vieną skirtingų žanrų rašinį (žr. 3 pav.), kiti autoriai po vieną tekstą.

3 PAV. Kitų žanrų produktyviausi autoriai žurnale *Knygotyra* 2013–2023 m.

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

Bendrautorystė. Iš viso 2013–2023 m. žurnale *Knygotyra* nepaisant žanro publikavosi 212 autorių. Įskaitant visus žurnalo *Knygotyra* 2013–2023 m. tekstų žanrus nustatyti 35 bendraautorystės atvejai (žr. 4 pav.), jų skaičius lyginant su 2000–2011 m. atlikto tyrimo duomenimis išaugo 60 proc. Santykis su visais atitinkamo žanro rašiniiais rodo, kad kelių autorių straipsniai sudaro apie 15 proc., trečdalis publikacijų tekstų parašyta kelių autorių, pusė pratarmių ir vienintelis interviu tekstas dviejų autorių bei vienas iš 22 „Kronikos“ pranešimų trijų autorių. Žurnale *Knygotyra* Lietuvos autorių paskelbtų mokslinių re-

4 PAV. Bendraautorystės atvejai pagal tekstų žanrus.

Šaltinis. Parengta remiantis duomenimis, sukauptais analizuojant *Knygotyros* tomus *de visu*.

cenzuojamų straipsnių yra 5 proc. nuo visų tokių autorių paskelbtų straipsnių, o tarp užsienio mokslininkų tokių straipsnių yra 23 proc. Kaip buvo pastebėta, 2010–2012 m. nebuvo nei vieno tarptautinės bendraautorystės atvejo²⁸, 2013–2023 m. žurnale tokių atvejų padaugėjo 300 proc. Apskritai Lietuvos autoriai, rašantys straipsnius žurnale *Knygotyra*, mažiau nei užsienio autoriai yra linę į bendraautorystę. Nepaisant to, devyni straipsniai publikuoti su bendraautoriais, aštuoni parašyti dviejų bendraautorių (iš kurių trys kartu su užsienio autoriais), vienas trijų bendraautorių. Daugiaautorių straipsnių yra tarp tų, kurie parašė po vieną ar du straipsnius. 23 straipsniai, arba arti trečdalis visų užsienio autorių straipsnių, parengti ne vieno autoriaus. Dažniausiai straipsnių autorystę dalinasi dviese, tačiau yra keli straipsniai, kuriuos parašė trys arba penki autoriai. Apibendrinus Lietuvos autorių ir užsienio autorių paskelbtų kelių autorių straipsnių duomenis galima teigti, kad didžiule persvara bendraautorystė dažnesnė užsienio autorių straipsniuose.

IŠVADOS

Pastaruoju dešimtmečiu *Knygotyros* žurnalas taikėsi prie besikeičiančios Lietuvos ir Vilniaus universiteto mokslo politikos, mokslo periodikai keliamų reikalavimų ir aktyviai funkcionavo tarpsritinėje socialinių ir humanitarinių mokslų erdvėje. Dėl kartų kaitos iš esmės atnaujinus redaktorių kolegijos sudėtį, buvo išlaikyta jos atitiktis tarptautiniams žurnalams keliamiems reikalavimams. Redaktorių kolegijos narių kompetencijos, patirtys ir įsitraukimas padėjo užtikrinti žurnalo tapatumą ir turinio kokybę. Sutelktas rengėjų kolektyvo darbas ir tokios darbo organizavimo naujovės kaip strateginių planų kūrimas bei tomų sudarytojų planavimas buvo svarbūs išsaugant žurnalo leidybos tęstinumą, išaugusias leidinio apimtis, sėkmingai vykdant valstybės finansuojamos leidybos projektus bei auginant tarptautinę *Knygotyros* žurnalo bendruomenę.

Leidinio rengėjai kūrybiškai taikė priemones, skirtas žurnale skelbiamų publikacijų sklaidai didinti ir atvirojo mokslo plėtros nuostatoms atliepti. Kaip efektyvi leidinio tarptautinimo priemonė, taip pat ir leidinio pripažinimo ženklas tapo augantis žurnalą referuojančių tarptautinių duomenų bazių skaičius. Ypač reikšmingas etapas prasidėjo po 2018 m., kai leidinys pateko tarp *Elsevier Scopus* duomenų bazės referuojamų leidinių, o nuo 2024 m. ir į kitos prestižinės duomenų bazės – *Clarivate Analytics* sąrašus.

Knygotyros leidybos ritmas ir finansavimas iš esmės nesikeitė, o jo stabilumą užtikrino laimėtos Valstybinės liuanistinių tyrimų ir sklaidos programos projektinės lėšos. Per vienuolika metų išėjo 22 tomai, kasmet po du tomus, išsaugančius XXI a. pasiektas dvigubai išaugusias apimtis.

2013–2023 m. žurnalo *Knygotyra* struktūra iš esmės išliko nepakitusi, tačiau pastebimi aiškūs kokybiniai pokyčiai. Per pastarąjį dešimtmetį šiame mokslo žurnale buvo publikuoti 238 straipsniai, iš kurių 87 parašė užsienio autoriai. Lyginant su ankstesniu laikotarpiu, sumažėjo straipsnių rusų kalba ir padaugėjo anglų kalba. Užsienio mokslininkų dalyvavimas padėjo praplėsti knygotyros tematikos tyrimų lauką ir įvesti tarptautines perspektyvas į Lietuvos knygotyros diskursą. Daugiausia dėmesio buvo skiriama knygos istorijos, leidybos politikos ir skaitytojų kultūros tyrimams, kurie sujungė humanitarinius ir socialinius mokslus bei prisidėjo prie žurnalo tarpdiscipliniškumo augimo. Tokie pokyčiai, išlaikant knygotyros tyrimų tradiciją, padidino *Knygotyros* tarptautinę reputaciją ir įtaką akademiniam pasaulyje.

Mokslo žurnalo autorystės analizė leido pastebėti Lietuvos ir užsienio autorių indėlį į recenzuotų mokslinių straipsnių ir kitų žanrų publikacijas, išvelgti kalbinės ir geografinės aprėpties bei bendraautorystės tendencijas. Atkreiptas dėmesys, kad užsienio mokslininkai dažniau praktikoja bendraautorystę, beveik trečdalis jų mokslinių straipsnių parengti ne vieno autoriaus ir tai beveik 5 kartus viršija Lietuvos daugiau nei vieno autoriaus parašytų straipsnių skaičių. Tačiau būtina pabrėžti, kad atsirado slinktis link Lietuvos ir užsienio autorių bendraautorystės, kurios atvejų nebuvo užfiksuota ankstesniais laikotarpiais. Taip pat fiksuota platesnė užsienio autorių geografinė aprėptis ir anglakalbės publikacijų raiškos kryptis. Toks augimas rodo ne tik *Knygotyros* žurnalo tarptautiškumo stiprėjimą, bet ir besikeičiančius akademinės bendruomenės prioritetus, kai vis daugiau mokslininkų iš įvairių pasaulio regionų renkasi šį žurnalą kaip platformą savo tyrimų sklaidai.

Šaltiniai ir literatūra

Duomenų šaltiniai

1. *Knygotyra*, 2013, t. 60, 280 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/215>>.
2. *Knygotyra*, 2013, t. 61, 344 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/320>>.
3. *Knygotyra*, 2014, t. 62, 309 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/457>>.
4. *Knygotyra*, 2014, t. 63, 368 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/494>>.

5. *Knygotyra*, 2015, t. 64, 340 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/736>>.
6. *Knygotyra*, 2015, t. 65, 364 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/765>>.
7. *Knygotyra*, 2016, t. 66, 310 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/867>>.
8. *Knygotyra*, 2016, t. 67, 300 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/883>>.
9. *Knygotyra*, 2017, t. 68, 342 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/930>>.
10. *Knygotyra*, 2017, t. 69, 252 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/959>>.
11. *Knygotyra*, 2018, t. 70, 297 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1043>>.
12. *Knygotyra*, 2018, t. 71, 331 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1076>>.
13. *Knygotyra*, 2019, t. 72, 290 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1158>>.
14. *Knygotyra*, 2019, t. 73, 341 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1296>>.
15. *Knygotyra*, 2020, t. 74, 269 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1535>>.
16. *Knygotyra*, 2020, t. 75, 336 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1771>>.
17. *Knygotyra*, 2021, t. 76, 322 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1911>>.
18. *Knygotyra*, 2021, t. 77, 409 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/1958>>.
19. *Knygotyra*, 2022, t. 78, 286 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/2067>>.
20. *Knygotyra*, 2022, t. 79, 327 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/2217>>.
21. *Knygotyra*, 2023, t. 80, 385 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/2309>>.
22. *Knygotyra*, 2023, t. 81, 209 p. Prieiga internetu: <<https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/issue/view/2368>>.
23. *Knygotyra*, 2013, t. 60, 280 p.
24. *Knygotyra*, 2013, t. 61, 344 p.
25. *Knygotyra*, 2014, t. 62, 309 p.
26. *Knygotyra*, 2014, t. 63, 368 p.
27. *Knygotyra*, 2015, t. 64, 340 p.
28. *Knygotyra*, 2015, t. 65, 364 p.
29. *Knygotyra*, 2016, t. 66, 310 p.
30. *Knygotyra*, 2016, t. 67, 300 p.

31. *Knygotyra*, 2017, t. 68, 342 p.
32. *Knygotyra*, 2017, t. 69, 252 p.
33. *Knygotyra*, 2018, t. 70, 297 p.
34. *Knygotyra*, 2018, t. 71, 331 p.
35. *Knygotyra*, 2019, t. 72, 290 p.
36. *Knygotyra*, 2019, t. 73, 341 p.
37. *Knygotyra*, 2020, t. 74, 269 p.
38. *Knygotyra*, 2020, t. 75, 336 p.
39. *Knygotyra*, 2021, t. 76, 322 p.
40. *Knygotyra*, 2021, t. 77, 409 p.
41. *Knygotyra*, 2022, t. 78, 286 p.
42. *Knygotyra*, 2022, t. 79, 327 p.
43. *Knygotyra*, 2023, t. 80, 385 p.
44. *Knygotyra*, 2023, t. 81, 209 p.

Kiti šaltiniai ir literatūra

45. BRAZIŪNIENĖ, Alma. „Knygotyra“: tradicijų tęstinumas ir tapatybė. *Knygotyra*, 2013, t. 60, p. 84–106. DOI: <https://doi.org/10.15388/kn.v60i0.1372>
46. JANONIS, Osvaldas, sudarytojas. *Vilniaus universiteto mokslo darbų „Knygotyra“ turinio rodyklė*, 1961–2005, t. 1–45. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005. 137 p.
47. KAUNAS, Domas. Keturiasdešimt penkeri „Knygotyros“ metai ir tomai. Iš *Vilniaus universiteto mokslo darbų „Knygotyra“ turinio rodyklė*, 1961–2005, t. 1–45. Vilnius, 2005, p. 14–15.
48. LIEPAITĖ, Inga. Lietuvos šiuolaikinė knygotyros būklė. *Knygotyra*, 2008, t. 51, p. 102–103.
49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Įsakymas „Dėl valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programos patvirtinimo“. 2015-05-11 Nr. V-519. *Teisės aktų registras*. Prieiga internetu: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e3366320f89711e4927fda1d051299fb/asr>>.
50. MACEVIČIŪTĖ, Elena. „Knygotyra“: pastovumas ir permainos. *Knygotyra*, 2006, t. 47, p. 297–306.
51. MIKNIENĖ, Giedrė. „Knygotyros“ publikacijų sklaida tarptautiniu mastu: bibliometrinė analizė. *Knygotyra*, 2013, t. 60, p. 107–123.
52. PETREIKIS, Tomas; ŠUMINAS, Andrius; GRIGAS, Vincas; GUDINAVIČIUS, Arūnas. Lietuvos mokslo žurnalų leidybos kiekybiniai pokyčiai 2015–2022 m.: viešojo ir privataus sektorių prisitaikymas prie kintančių sąlygų. *Knygotyra*, 2024, t. 82, p. 206–242. DOI: <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.8>.
53. STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“: analitinė apžvalga. *Knygotyra*, 2000, t. 36, p. 119–132.
54. STONKIENĖ, Marija; JANIŪNIENĖ, Erika; MATKEVIČIENĖ, Renata. Formalioji mokslo komunikacija mokslo leidiniuose „Knygotyra“ ir „Informacijos mokslai“: kiekybinis tyrimas. *Knygotyra*, 2010, t. 54, p. 320–338.
55. Vilniaus universiteto senatas. *Nutarimas Nr. S-2017-10-1 „Vilniaus universiteto leidybos nuostatai“. 2017-10-24, 2021-01-19 nutarimo Nr. SPN-3 redakcija*. Prieiga internetu: <https://www.vu.lt/site_files/Reguliaminas/VU_leidybos_nuostatai_2021-01-19.pdf>.
56. Vilniaus universiteto senatas. *Nutarimas Nr. S-2018-12-4 „Vilniaus universiteto dėstytojų ir mokslo (meno) darbuotojų konkursų pareigoms eiti ir atestavimo organizavimo nuostatai“*.

- 2018-11-20, 2023-12-19 nutarimo Nr. SPN-56 redakcija. Prieiga internetu: <https://www.vu.lt/site_files/Konkurs%C5%B3_nuostatai_2023-12-19_Nr._SPN-56/2023-12-19_SPN-56_Konkurs%C5%B3_veiklos_vertinimo_atestacij%C5%B3_nuostatai.pdf>.
57. *VU KF Knygotyros mediotyros ir leidybos tyrimų katedros konferencijos*. Prieiga internetu: <<https://www.kf.vu.lt/mokslas/konferencijos/ivykusios-konferencijos/vu-kf-knygotyros-mediotyros-ir-leidybos-tyrimu-katedros-konferencijos>>.
58. *VU mokslinio žurnalo „Knygotyra“ redaktorių kolegijos veiklos dokumentų archyvas*. Vieta: Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Knygotyros, mediotyros ir leidybos tyrimų katedra.